

Η Ελληνίδα του 1821 στη φιλελληνική Τέχνη

/ [Ελλάδα 1821 - 2021](#)

Η τεράστια προσφορά των γυναικών στην Επανάσταση του '21 αποτυπώνεται στην επιλογή 100 έργων ζωγραφικής, πορσελάνινων αντικειμένων και ρολογιών του 19ου αιώνα, της συλλογής Μιχάλη και Δήμητρας Βαρκαράκη και στην έκθεση «Η Ελληνίδα του '21 στη φιλελληνική Τέχνη», που εγκαινίασε χθες η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνα Μενδώνη, στο Ίδρυμα Βασίλη και Μαρίνας Θεοχαράκη.

Η έκθεση σε επιμέλεια Φανής-Μαρίας Τσιγκάκου, που θα διαρκέσει μέχρι τις 31 Οκτωβρίου, θα συνοδευτεί από το συνέδριο με θέμα «Γυναίκες στην Ελλάδα: Από την Επανάσταση έως πέρα από το 2021», που διοργανώνει το φθινόπωρο του 2021 το Ίδρυμα Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου, σε άμεσο διάλογο με την έκθεση «Η γυναίκα στην Επανάσταση του 1821», που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των δράσεων της Πρωτοβουλίας '21, των 16 Ιδρυμάτων, για τον εορτασμό της επετείου των 200 χρόνων από την Επανάσταση.

Ακολουθεί η ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού:

«Είναι πραγματικά πολύ όμορφο, που μόλις 12 μέρες μετά από την άρση της απαγόρευσης της διοργάνωσης εκδηλώσεων στα μουσεία και στους εκθεσιακούς χώρους, μία ακόμη έκθεση, με ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα, προστίθεται σε όλα όσα έχουν να δουν οι Αθηναίοι και οι επισκέπτες της πόλης, τις επόμενες εβδομάδες και τους επόμενους μήνες. Είναι κάτι, το οποίο είχε λείψει σε όλους. Μία σιωπή των μουσείων και των εκθεσιακών χώρων για περισσότερο από έξι μήνες, στέρησε πραγματικά τη δυνατότητα σε όλους μας να έρθουμε σε επαφή, με πράγματα τα οποία αγαπούμε. Να διδαχθούμε μέσα από διοργανώσεις, που σχετίζονται, όχι μόνο με τον εορτασμό των 200 ετών από την Επανάσταση, αλλά γενικά με την πολιτιστική μας παρουσία.

Είναι πολύ σημαντικό, ότι με αφορμή τα 200 χρόνια από την Επανάσταση, σήμερα μπορεί κανείς να επισκεφθεί όλα τα μουσεία της πρωτεύουσας, γιατί όλα φιλοξενούν πολύ σημαντικές εκθέσεις, που έρχονται η μία να συμπληρώσει την άλλη. Και είναι μια εξαιρετική ευκαιρία για όλους μας και ιδιαίτερα για τους νεότερους, μέσα από τις εκθέσεις, να συνειδητοποιήσουν τι συνέβη πριν από το 1821, στη διάρκεια της Επανάστασης και μετά. Νομίζω ότι αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο κέρδος, το οποίο δεν πρέπει να το αφήσουμε ανεκμετάλλευτο. Μέσα από τις εκθέσεις αυτές, είναι μια ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε όλοι, νεότεροι και μεγαλύτεροι, ότι η Επανάσταση του '21 δεν ήταν ένα φαινόμενο ξεκομμένο, το οποίο ξαφνικά δημιουργήθηκε υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες στον ελλαδικό χώρο. Η Επανάσταση του '21 ήταν μέσα σε ένα γενικότερο πνεύμα ελευθερίας, ανεξαρτησίας, αυτοδιάθεσης των λαών.

Μέσα από τις εκθέσεις των μουσείων μας, μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε όλοι, και να καταλάβουμε τελικά, το παρόν μας, αντιλαμβανόμενοι καλύτερα το παρελθόν μας. Ένα παρελθόν, όχι τόσο μακρινό όσο η αρχαιότητα. Μεγαλώσαμε μέσα από τα σχολεία, τα σχολικά βιβλία, μαθαίνοντας για την ελληνική αρχαιότητα, μαθαίνοντας για το Βυζάντιο, και πολύ στιγμιαία, γεγονότα για το '21. Όσα προηγήθηκαν και όσα ακολούθησαν μέχρι την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους και τις πρώτες δεκαετίες του. Είναι λοιπόν μία ευκαιρία, μέσα από αυτές τις εκθέσεις που απλόχερα προσφέρουν τα μουσεία μας, να συνειδητοποιήσουμε καλύτερα τον εαυτό μας.

«...Δεν μας αρκεί ευγενικές κυρίες μόνο ο ενθουσιασμός σας. Οι αιώνες της τυραννίας, μας έχουν εξαντλήσει οικονομικώς. Ο ηρωισμός δεν ωφελεί, όταν στερείται τ' απαραίτητα οργανικά μέσα για να εκδηλωθή: Χρήμα, όπλα, πυρομαχικά, τροφή, ενδύματα.

Και αν τολμώ να επικαλεσθώ την συμπάθειά σας, σκοπός μου είναι η εξασφάλιση ενός ασύλου για τα κατατρεγμένα γυναικόπαιδα στην Εύβοια, την οποία με την μεσολάβηση σας θα ευρίσκαμε τρόπο να επανακτήσουμε και να την αφιερώσουμε στην μνήμη των γυναικών της Αγγλίας...»

γράφει η Μαντώ Μαυρογένους στην επιστολή που στέλνει στις Αγγλίδες φιλελληνίδες, το 1826. Οι υπόδουλες Ελληνίδες οι οποίες βίωναν την σκληρή πραγματικότητα, αυτές και τα παιδιά τους, όντας εκτεθειμένες σε κάθε λογής βία και κακουχία, βρήκαν το σθένος να απευθυνθούν στον δυτικό κόσμο, να συγκινήσουν την κοινή γνώμη και να ζητήσουν βοήθεια. Τις χαρακτήριζε φρόνηση και φιλοτιμία και βαθύς πατριωτισμός. Κι αυτό είναι ένα σημείο, που θα πρέπει κάποια στιγμή να μελετηθεί από τους ειδικούς της περιόδου. Αυτή η συμβολή και η προσφορά των γυναικών.

Οι Φιλελληνίδες, ανακάλυψαν το πρότυπο της Ελληνίδας ηρωίδας στη Ελληνική Επανάσταση, σε δυο εμβληματικές Ελληνίδες: Στη Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα και στη Μαντώ Μαυρογένους, που πρόσφεραν τις περιουσίες της ενώ οι ίδιες συμμετείχαν στην επανάσταση. Διεκτραγωδώντας τις κακουχίες που βίωναν, τις αρπαγές των παιδιών τους, κοριτσιών, μικρών αγοριών, που έφταναν στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής, συγκινούσαν την κοινή γνώμη στη Αγγλία, στη Γαλλία και απέναντι σε συντηρητικές εξουσίες που επηρεάζονταν από το πνεύμα της Ιεράς Συμμαχίας.

Είναι η εποχή που ο φιλελληνισμός καθίσταται κυρίαρχη τάση στην Ευρώπη και αποτυπώνεται σε κάθε μορφή τέχνης. Οι φιλελληνίδες διοργανώνουν ομιλίες, εράνους, αποστολές ιματισμού στην Ελλάδα. Προσφέρουν, επώνυμα και ανώνυμα, μεγάλα χρηματικά ποσά μέχρι και τα κοσμήματά τους. Ράβουν ρούχα και σημαίες για τους φιλέλληνες εθελοντές, που στηρίζουν ηθικά και συναισθηματικά, επικοινωνώντας μαζί τους, όσο αγωνίζονται για την Ελλάδα.

Νομίζω ότι αυτός ο, εν πολλοίς παραμερισμένος, ρόλος των Ελληνίδων στην Επανάσταση, αλλά όχι μόνο, αποτυπώνεται, με ενάργεια, στα έργα των ζωγράφων αλλά και στα ποικίλα αντικείμενα που δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της συμμετοχής τους στην πιο κρίσιμη περίοδο της Επανάστασης, στην έκθεση που φιλοξενείται στο Ίδρυμα Θεοχαράκη.

Η έκθεση όμως των αντικειμένων, που γενναιόδωρα παρέχει το ζεύγος Βαρκαράκη, δεν περιορίζεται στην ανάδειξη της γυναίκας στην Επανάσταση του 1821. Την πλούσια φιλελληνική περίοδο διαδέχονται τα μετεπαναστατικά χρόνια, όπου η Ελληνίδα με την ομορφιά, την ευγένεια και την κομψότητά της δείχνει να έχει ξεπεράσει τις αντίξοες επαναστατικές συνθήκες.

Είμαστε πραγματικά ευγνώμονες στους συλλέκτες που μοιράζονται μαζί μας τους θησαυρούς τους. Γιατί στη συλλογή τους αποθησαυρίζεται ουσιαστικά η ιστορική μνήμη της συμμετοχής των Ελληνίδων στην Επανάσταση του 1821. Γιατί τα φιλελληνικά έργα που αποτελούν τη συλλογή, είναι ένα μόνο μέρος από τη σημαντική συλλογή Βαρκαράκη, είναι εμπνευσμένα από τις Ελληνίδες που έδρασαν παράλληλα, όχι μόνον εμψυχώνοντας τους άντρες στον αγώνα τους ή παίρνοντας και οι ίδιες μέρος αλλά και με την επίδραση που άσκησαν στις δυτικές κοινωνίες με το θάρρος τους, τη αγάπη τους για την πατρίδα, το αγωνιστικό τους πνεύμα.

Αξιότιμοι κύριε και κυρία Βαρκαράκη,

Θα ήταν πραγματικά πολύ ενδιαφέρον, η συλλογή σας να εύρισκε μια μόνιμη, ασφαλή στέγη ανοικτή στο κοινό. Αυτή η συλλογή -και αντίστοιχες που υπάρχουν- είναι πολιτιστική διαδρομή στην Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας που πρέπει να γνωρίσουν οι επιγενόμενοι. Μέσα από την φιλελληνική τέχνη αναγνωρίζομε την βαθιά επίδραση της αρχαίας αλλά και νέωτερης Ελλάδας στον σύγχρονο Ευρωπαϊκό Πολιτισμό.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω, όλους όσους εργάστηκαν για την έκθεση αυτή. Τη Φανή-Μαρία Τσιγκάκου, το Ίδρυμα Θεοχαράκη, τη Μαρίνα και τον Βασίλη Θεοχαράκη και τους συνεργάτες τους, τον Τάκη Μαυρωτά, τον Φώτη Παπαθανασίου, για τη συνεχή και ανιδιοτελή προσφορά τους στον Πολιτισμό.

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό ότι και αυτή η έκθεση στην πρωτοβουλία 1821-2021, υπό τον συντονισμό του Γιάννη Μάνου, καθώς για πρώτη φορά, όλα τα Ιδρύματα οργανώθηκαν για να παρουσιάσουν από κοινού ένα πολύ σημαντικό πρόγραμμα. Μαθαίνω με χαρά, ότι η πρωτοβουλία αυτή θα συνεχιστεί, γιατί πράγματι, σ' αυτόν τον τόπο έχουμε συνηθίσει, όχι να ενώνουμε δυνάμεις, αλλά να πολεμάει η μία την άλλη».

άποψη της έκθεσης

Φανή-Μαρία Τσιγκάκου, Λίνα Μενδώνη

Βασίλης Θεοχαράκης, Λίνα Μενδώνη, Φανή-Μαρία Τσιγκάκου